

důstojník dozorčí a stráž složená z poddůstojníka, trubače a 10 až 12 mužů. Před vstupením do vozů budiž stav transportu přepočten. Zbraň střelná nesmí býti nabita. Koně mají býti před odchodem na nádraží prohlédnuty zvěrolékařem. Velitelé vozů a oddělení zodpovědní jsou za pořádek, jakož i za přísný výkon daných rozkazů a signálů. Veliteli dopravnímu přísluší péče o udržení pořádku a discipliny vojska, o přesné vykonávání daných rozkazů, o zachovávání železničního řádu dopravního vojskem dopravovaným, jakož i péče o včasný příjezd vojska a materiálu do nádraží, o vstupování a sestupování mužstva, jakož i o nakládání a skládání střeliva, povozů a zboží. Nařízením min. války ze dne 11. června 1883 přäs. č. 3529 zřízen byl železniční a poštovní telegrafní pluk.

3. Vojenské vlaky zdravotní: Železniční vlaky zdravotní (čítaje sem též vlaky rytířského řádu maltánského) dopravují těžce raněné a těžce nemocné z nemocnic poštovních a záložních aneb přímo též z divisních ústavů zdravotních na místa pro ně určená. Při všeobecné mobilisaci zřídí se nejméně 26 železničních vlaků zdravotních; v případě nejnutnějším opatří rytířský řád maltánský 12 vlaků. Nestačí-li železniční vlaky zdravotní, zřídí se ku nařízení armádního generálního velitelství zvláštní vlaky pro nemocné. Železniční vlaky zdravotní označují se čísly řady arithmetické jako na př.: »železniční vlak zdravotní č. 9« (nař. říšs. min. války ze dne 8. května 1871 odst. 11 č. 1278 o dopravě nemocných a raněných na účet vojenského eráru a nařízení téhož ministerstva ze dne 21. června 1875 praes. č. 2215). Dne 1. listopadu 1872 stala se mezi odbornými ministerstvy rakouskými a uherskými shoda o dopravě osob vojenských a zboží správy vojenské po železnicích v tom smyslu, že ku pravidelné dopravě osobní použití třeba vlaků určitých, ač-li to nepřekáží ostatní dopravě vůbec, kdežto ku velkým dopravám upotřebiti možno zvláštních vlaků nákladních aneb vojenských zvláštních vlaků. Ve válce povinna jest dráha dáti válečné správě potřebné prostředky dopravní, jakož i personál ku volnému použití.

III. Sazby vojenské: Pro vojenské sazby jsou v platnosti četné smlouvy jednotlivými správami železničními stanovené. Sazby vojenské platí pro osoby vojenské, prokáží-li se výkazem cestovním a pro zboží, které osoby tyto nebo úřady vojenské zasílají; dodávky naturalíí pro zásobovací skladiště možno dopravit též dle sazby vojenské.

Doprava zboží na dobírku.

I. Pojem:

Dobírka záleží v tom, že odesílatel dopravovatele poukáže, aby určité osobě (příjemci) vydal předmět dopravený jen tehda, zaplatí-li tato určitý obnos peněžný.

II. Dobírka, jižto užívá se v obchodě a při dopravě měrou dosti značnou, má význam při celé řadě právních jednání; tak prodáváč, jenž kupci zboží nechce na úvěr dáti, má obavu, že cena tržová nebude po dodání zboží řádně zapravena, zašle zboží na dobírku; v jistých odvětvích jest již zvykem obchodním, že jisté druhy zboží zasílají se jen proti dobírce. Záloha, kterou zasílatel nebo povozník odesílateli na zboží ku dopravě odevzdané poskytuje, nazývá se též dobírkou. Jest totiž zasílatel i povozník mocí svého zákonného práva zástavního oprávněn zboží příjemci dříve nevydati, dokud tento jemu veškeré jeho pohledávky dopravou zboží vzniklé nezapraví. Dobírky užívá se nejvíce při dopravě zboží, které musí projíti rukama několika speditérů aneb povozníků; předcházející povozník za-

praví obyčejně následujícímu všechny pohledávky, jež jemu dopravou zboží byly vzešly. Speditér, jakož i povozník hledíc ku mezipovozníkům a mezi-speditérům smí zboží dodati jen proti zapravení dobírky, jinak by jich právo regresní proti odesílateli pominulo.

III. Řízení při dobírce poštovní:

1. Zásilky na dobírku přijímají se u všech úřadů poštovních s poštou povoznou do všech míst mocnářství rakousko-uherského až do obnosu 500 zl. dobírky za kus. Dobírku vybere pošta od adresáta a zašle poukázku úřadu podacímu, jenž ji podateli vyplátí.

2. Každé zásilce doběrné nutno přidati poštovní adresu průvodní. Na ústřížek doběrného lístku nákladního, který adresát si může oddělit, lze napsati jen jméno a bydliště odesílatelovo a příjemcovo, obnos doběrný a data účetní, nikoli však jiná sdělení. Ku zásilkám doběrným užívají se jen doběrných lístků nákladních, jež úředně povoleny jsou. V Uhrách vydané a uherským kolkem finančním opatřené blankety nepřijímají se u pošt rakouských. Rakousko-uherská banka a její filiálky v rakouské polovici říše užívá svých vlastních doběrných lístků nákladních při zásilkách doběrných.

3. Odesílatel může buď sebe, buď poštovní spořitelnu (ve Vídni nebo v Buda-Pešti), buď některý veřejný ústav úvěrní označiti adresátem doběrné poukázky poštovní. Na jiné osoby nelze doběrnou poukázku poštovní adresovati.

4. Provise doběrná: Mimo poplatky za váhu a cenu vybírá se za sprostředkování dobírky zvláštní provise, kterouž zapraví odesílatel anebo adresát, dle toho, je-li zásilka frankována nebo nefrankována.

5. Zásilky na dobírku »poste restante« zaslané musí adresát nejdéle ve 14 dnech ode dne, kdy zásilka do místa určení došla, vyzvednouti. Zásilky na dobírku vydají se příjemci jen tehdy, když zapravil obnos doběrný i s ostatními poplatky. Dobírkové zásilky živých zvířat musí se vyzvednouti ve 24 hodinách po jich avisování, jinak vrátí se podacímu úřadu poštovnímu.

6. Zásilky dobírkové, které nebylo lze ve třech dnech ode dne, kdy zásilka došla, z jakékoli příčiny doručiti, pak zásilky »poste restante«, nebyly-li adresátem vyzvednuty ve třech dnech, dopraví se zpět a odesílatel se o tom vyrozumí. Tyto zásilky vydají se pak podateli, když vrátil lístek podací, stvrdil příjem na lístku nákladním a zapravil poštovné a provisi ze zásilky.

7. Zdráhá-li se adresát zásilku přijati, protože žádá za slevu nebo za zrušení dobírky, odevzdá poštovnímu úřadu dodacímu v 7 dnech písemné prohlášení, které cestou služební se dodá podacímu úřadu poštovnímu, jenž požádá odesílatele, aby písemně na prohlášení poznamenal, chce-li býti po vůli adresátovi čili nic.

8. Doběrné poukázky poštovní není dovoleno odeslati jinam než do původního místa podacího. Jen doběrné poukázky poštovní, které adresovány jsou úřadu poštovních spořitelen ve Vídni, po případě uherské poštovní spořitelně v Buda-Pešti nebo veřejnému ústavu úvěrnímu, mohou, aniž by se přihlíželo na místo podací dotyčné zásilky dobírkové, vyplaceny býti úřady poštovními ve Vídni, po případě v Buda-Pešti nebo v ostatních místech, kde ústav úvěrní jako adresát označený má sídlo své.

IV. Dobírka při dopravě železniční:

Útraty, které dopravou zboží vzniknou, mohou dobírkou býti žádány. Zálohy na zboží připouštějí se až do výše 150 zl., ač uzná-li výpravčí úředník, že záloha kryta jest cenou zboží. Z každé dobírky vybírá se provise dle sazby stanice podací. Jakmile obnos doběrný dojde stanici podací, učiní se ihned o tom oznámení tomu, kdo jest oprávněn dobírku přijati (§ 54 dop. ř.).

Dopravnictví.

I. Pojem:

Obch. z. nepodává žádné definice dopravnictví, nýbrž uvádí toliko pojem dopravovatele (povozníka). Dle toho sluší pak dopravnictvím rozuměti »dopravu zboží (také listů čl. 421 obch. z.) na pevnině nebo po řekách a vodách vnitrozemských«. Není tedy dopravnictvím doprava osob vůbec, jakož i převoz zboží po moři. Vyhledává se tudíž ku pojmu dopravnictví, aby tu vznikla povinnost dopravu provésti, jelikož pouhé obstarání zásilky zboží jest předmětem obchodu zasílatelského. Není však potřebí, aby se doprava prováděla po živnostensku: také jednotlivá doprava, kterou obstará kupec, jehož obyčejný obchod na dopravu zboží se nevztahuje, posuzuje se dle ustanovení o dopravnictví (čl. 420 obch. z.).

II. Smlouva dopravní.

Pro uzavření smlouvy dopravní není zvláštní forma předepsána. Byla-li smlouva dopravní uzavřena, zřizuje se obyčejně t. zv. nákladní list, který platí dle čl. 391 obch. zák. za důkaz smlouvy mezi povozníkem a odesílatelem, aniž by však protidůkaz byl vyloučen (roz. nejv. s. ze dne 4. října 1872 sv. VII. str. 216). Nákladní list není toliko důkazem, nýbrž má kromě toho příjemci zboží obsah smlouvy naznačiti (roz. ze dne 10. prosince 1872 sv. VIII. str. 197). Čl. 392 obch. z. uvádí udání, která se obyčejně v nákladních listech vyskytují a sice: označení zboží dle povahy, množství a znamení, jméno a bydliště povozníka, jméno odesílatele, jméno příjemce (destinatáře), místo odeslání, ustanovení o povozném (nebyla-li o výši jeho žádná úmluva učiněna, platí obvyklé povozné, roz. ze dne 19. září, 1871 sv. III. str. 277), místo a den vyhotovení, po případě zvláštní úmluvy stran, jmenovitě o čase, ve kterém doprava má se provésti, jakož i odškodnění za opožděné dodání. Sporno jest, zda-li ustanovením místa odesílacího v nákladním listě určeno jest též místo splnění, jež rozhodným jest pro soudní příslušnost. Kladně a také správně odpovídá na tuto otázku nář. ze dne 26. dubna 1882 č. 4693 sb. A. a Cl. č. 1022, proti tomu roz. ze dne 19. února 1879 č. 869 sb. A. a Cl. 827 a ze dne 25. července 1878 č. 14556 sb. A. a Cl. č. 795. Povozník může odevzdání nákladního listu žádati, který ovšem odesílatel vyhotoviti musí. Odesílatel jest mimo to povinen při zboží, z něhož, dříve nežli se příjemci dodá, nutno zapraviti clo nebo daň, odevzdati povozníkovi k tomu účelu potřebné průvodní listiny a ručí povozníkovi, pokud tento sám vinen není, za všechny tresty a škody, které by ho snad následkem nesprávnosti průvodních listů stihly. (čl. 393 obch. z.).

III. Práva a povinnosti povozníkovy.

1. Povozník jest povinen dopravu ve smluvené době provésti. Není-li v dopravní smlouvě o tom ničeho ustanoveno, řídí se lhůta, ve které dovoz státi se musí, místním obyčejem; není-li tohoto, musí se cesta nastoupiti ve lhůtě jednotlivému případu přiměřené. Pakliže nastoupení nebo